

Heftig fransk-tysk pressekrig om Polen

BT HARALD MAALAND

Mens regjeringene i NATO-landene på begge sider av Atlanteren forsøker å bygge bro over den tydelige uenighet om tolkningen av og reaksjonene på unntakstilstanden i Polen som oppsto straks etter den 13. desember, raser en heftig krig mellom tyske og franske massemedia om holdningene til det som skjer i Polen.

Pressen i de to landene har stort sett gitt full støtte til sine respektive regjeringers standpunkt og gjerne gått enda lenger. Blant alle Vest-Europas nasjoner var det vel Frankrike som reagerte kraftigst mot general Ja-

utenriks oversikt

ruzelskis militærkupp, ikke uten grunn. Franskmennene har tradisjonelt følt seg sterkt knyttet til Polen og har hatt stor sympati for polakkene. De har alltid åpnet dørene på vid gap for polske flyktninger, utallige franske familier har sine røtter i Polen.

Da unntakstilstanden kom demonstrerte titusener i Paris, den ikke-kommunistiske fagbevegelsen oppfordret til sympatistreik, og aviser og tidsskrifter tok fram sine sterkeste ord for å beskrive hendelsene i Polen: «Det polske gulag», «Polens mordere», og så videre. Etter en uheldig åpning av utenriksminister Claude Cheysson fulgte også regjeringen opp. Den franske sosialist-regjeringen fremstår nå som Vest-Europas skarpeste kritiker av Sovjetunionen og av det polske militær-regimet.

Riktignok har Mitterrands regjering foreløpig ikke villt slå inn på Reagans sanksjonslinje, men det er av andre grunner enn de vest-tyske. Mitterrand ser det ikke som noe mål i seg selv å redde avspenningen for enhver pris, slik tyskerne tilsynelatende gjør. Men dels tviler Mit-

terrand på sanksjonenes virkninger, dels ønsker han å spare dem til senere, hvis unntakstilstanden bare blir hardere eller hvis russerne marsjerer inn i Polen.

Vest-Tyskland, derimot, fremsto i den første tiden etter den 13. desember nærmest som general Jaruzelskis forsvarer. Man tolket unntakstilstanden dithen at det var den eneste muligheten som gjensto for å hindre en total katastrofe, og at den skjedde på polsk initiativ, ikke på russisk. Dette synet hentet man støtte for hos den polske visestatsminister Rakowski, som kom på besøk til Bonn.

Konsekvensene av dette syn ble å holde linjene til Jaruzelskis regime åpne og å fortsette kreditene til Warszawa. Dermed kunne man redde både avspenningen og de vest-tyske økonomiske interesser i Polen.

Etter Schmidts besøk i Washington er den vest-tyske regjeringen nå iallfall delvis på vei bort fra sitt opprinnelige syn, men det inntrykk det først skapte både i USA og Frankrike kommer nok til å sitte igjen lenge. Var amerikansk presse «slem» med tyskerne, var den franske slett ikke snillere.

Særlig tok den for seg sine vest-tyske kolleger. Både «Der Spiegel» og «Die Zeit», med sine respektive redaktører Rudolf Augstein og Theo Sommer, som begge har nære forbindelser til sosialdemokratene, skrev om hendelsene i Polen på en måte som forferdet franskmennene. Jaruzelski ble nærmest fremstilt

som Polens redningsmann, mens franskmennene beskrev ham som en quisling. De tyske aviser la ansvaret for unntakstilstanden på Solidaritet heller enn på Sovjetunionen. Og siden «et urolig Polen alltid betyr krigsfare i Europa», kunne tyskerne trekke den konklusjon at det ikke bare var uunngeelig, men nærmest nødvendig også for Vest-Europa at unntakstilstanden ble innført og Solidaritet knust.

Denne holdningen fikk franske aviser som «L'Express» og «Le Monde» til å ta i bruk sin aller giftigste ironi: Tyskerne felte krokodilletårer over Polen, ingenting skulle få røre ved den hellige avspenningen. Nei, leve Jaruzelski! «Bonn holder skamløst fast ved sine illusjoner», skrev «L'Express». Og «Le Monde» bet seg merke i at redaktør Augstein i «Der Spiegel» etter å ha feid Polens tre delinger lettvtint til side, ikke unnlot å nevne at «Polen etter den siste verdenskrig tok en femtedel av vårt land (Tyskland) fra oss.»

Denne fransk-tyske «meningsutvekslingen» gikk for seg de første par ukene etter at unntakstilstanden ble innført. Men Rudolf Augstein gir seg ikke: I det siste nummeret av «Der Spiegel» går han igjen løs på Polen-krisen, på en måte som er egnet til å forferde flere enn franskmennene.

Reagans og Mitterrands reaksjon på unntakstilstanden i Polen betegner han som hykleri og

«Der Spiegel»s redaktør Rudolf Augstein har fått fransk presses vrede over seg ved sine kommentarer til unntakstilstanden i Polen.

selvbedrag, bare i Tyskland finnes det ennå en smule fornuft. «Den som påstår at russerne har grepet inn i Polen, må ha glemt de siste fortl årene.» Hvem er så skyld i Polens elendighet? Jo, det er ifølge Augstein ene og alene Roosevelt, som de facto ga landet til Stalin under den andre verdenskrig. Augstein retter ingen kritikk mot Stalin, bare mot Roosevelt. «Det var da Polens selvstendighet gikk tap og ikke i 1981 ikke gjennom Gierk og Jaruzelski, ikke gjennom Bresnev og Gromyko.»

Slik fremstår USA som den

skyldige i Polens elendighet, sammen med Storbritannia og Frankrike, mens Stalins og Sovjetunionens oppførsel nærmest blir betraktet som noe naturlig og selvfølgelig. Og hvis USA og Frankrike nå prøver å presse Sovjetunionen til å godta at polakkene selv får bestemme over sin skjebne, da velger de veien til krig, mener Augstein, som vanligvis betraktes som en av tysk presses dyktigste og mest gjennomtenkte kommentatorer.

Er det til å undres over at franskmennene ser rødt?

Jalta-avtalen og delingen av Europa

Jalta-avtalen er ett av de begreper som ofte er blitt trukket fram i forbindelse med krisen i Polen i det siste. Mens forbundskansler Schmidt har vist til Jalta-avtalen for å begrunne Vest-Tysklands forsiktede holdning til unntakstilstanden i Polen, har Frankrikes president Mitterrand snakket om å «tre ut av Jalta».

Jalta-avtalen kom i stand i februar 1945, da Roosevelt, Churchill og Stalin møttes i Jalta

på Krim, Sovjetunionen, for å diskutere seg fram til hvordan de allierte skulle forholde seg når krigen var slutt. Det var da de ble enige om å dele Tyskland i fire okkupasjons-soner, med en separat og parallell ordning for Berlin. (Senere ble de tre vest-maktene — USA, Storbritannia og Frankrikes — soner slått sammen til Den tyske forbundsrepublikk, mens den sovjetiske sonen ble til DDR. På liknende måte ble Berlin delt.)

Man ble videre enig om den politikk som skulle føres overfor befrikkede land og akselmaktene (Tysklands og Italia) vassallstater. Der skulle det dannes provisoriske regjeringer på bredest mulig politisk grunnlag, og disse skulle forplikte seg til å holde frie, demokratiske valg så snart som mulig. Dette skulle gjelde også for Polen, som samtidig fikk fastlagt sine nye grenser.

Det var denne avtalen som ga

grunnlaget for den deling av Europa i to blokker som eksisterer fremdeles. Dermed kan Roosevelt og Churchill sies å ha bidratt til den ulykkslige situasjon som landene i Øst-Europa, inkludert Polen, nå befinner seg i. Det man da gjerne glemmer, er at Sovjetunionen var snar til å bryte avtalens bestemmelser om demokrati og frie valg i de land den røde hær hadde kontroll over ved krigens slutt.

109633